

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . 6 „
Negyedévre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

VERES JÓZSEF.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal. . . 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

Haviár Dániel egyházmegyei felügyelő közgyűlési megnyitó beszéde.

Mélyen tisztelt egyházmegyei közgyűlés!

Szives örömmel üdvözlöm a megjelent tisztelt tagtársaimat, kik részint tisztségüknél fogva, részint mint az egyházközségek küldöttjei vesznek részt közgyűlésünkön.

Bár sok ügyben kell határoznunk s így kötelességünk az idővel takarékoskodni, mégis szives engedelműkkel, néhány perczre igénybe veszem türelmüket.

Egyházi közéletünkben akár a nem ritkán jelentkező bajok és nehézségek miatt, akár a sokaknál ébredező buzgóság okából újabban mind nagyobb mértékben tapasztalható az elevenség, a munkában résztvevés, a különböző testületeknél a főkérdésekben való czéltudatos állásfoglalás, a mi egészséges közhangulat megteremtésére elengedhetetlen.

Egyházalkotmányunk szabályozta az adózási viszonyokat, melyek az előtt a legkülönbözőbb és eltérőbb irányban fejlődtek. S bárha ama rendelkezések sok méltatlanság megszüntetését czélozták és az adóalapra nézve egyöntetű eljárást léptettek életbe, mégis sok helyütt a remélnél kevésbé megnyugtató eredményt létesítettek, s általában a megterhelhetőség nagymérvű és sok helyen alig elviselhető.

Az 1848 ik évi törvényhozás a XX-ik törvény-cikkben két nagy és szabad elvet mondott ki. Az egyik szerint az e hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetre nézve különbség nélkül tökéletes egyenlőség és viszonyosság állapítatik meg, a másik, hogy minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségű közálladalmi költségek által fedeztessenek.

Mindkét elv a papiron maradt.

Az első az az előtt törvényszerinti államvallásnak máig fennálló előjogai miatt nem valósulhat.

De a másik nagy elv megvalósításának útját vágta az önkényuralmi időszak, melyben az egyházunknak juttatott segély kisebb volt, mint az erdélyi szászoké, mely aránytalanság később is érintetlen maradt.

Az uralkodó elv az volt az alkotmányos idő bekövetkezése után, hogy habár az egyházi és iskolai szükségletek közálladalmi fedezésére vonatkozó 48-iki nagy elv fenntartatik, azt valójában nem kell végrehajtani.

Erre vall, hogy a törvényhozás nem tagadta meg az elvet, de rendelkezéseiben azt megkerülni igyekezett, s midőn segélyt nyújtott, az a mi önkormányzati jogaink egy-egy részének letördelésével történt.

Az 1883. évi XXX-ik törvénycikk, mely a középiskolákról szól, segélyezés esetén az általános felügyeleti jognál többet biztosít az államnak, midőn az államkormány által megállapított tantervet kötelezőnek rendeli, midőn az arányszerű tanterők kivezési jogát fenntartja és midőn a fegyelmi eljárás során az egyetemes egyházi törvényszék ítéleteinek felülvizsgálatát és a fegyelmi eljárás megindításának jogát köti ki. Ezen feltételek egyenesen belenyúlnak a sokszor törvényben biztosított önkormányzatba és a 48 ki elvnek sérelmét képezik.

Az 1893 ik évi XXVI. t. cz. a tanítói fizetéseket rendezte, melyben a 60 forinton felüli segélyezésnél az alkalmazotti tanító választásának jóváhagyása és a fegyelmi eljárásra vonatkozólag előbb említett jogokat tartja fenn. S ha figyelembe vesszük, hogy a tanítói korpótlék nem sokára esedékes második részlete a 60 fortot meg fogja haladni s hogy egyházközségeink, mint

iskola fenntartók, nagy részben kénytelenek szerény anyagi helyzetük miatt a korpótlék fedezésére az államsegélyt igénybe venni, akkor látjuk, mily korlátok közzé szorul önkormányzatunk.

A kisebb lelkészi fizetések kiegészítéséről szóló 1898. évi XIV. t. cz. az egyes lelkészi állást betöltő egyénnek nyújtja a segélyt 1200 illetőleg 1600 koronáig, elég csekély mérvben, mely miatt bizony az erkölcsi szempont rovására történt számos szembunyás a kimutatott adatok valóknak feltüntetésénél s még e segély is megvonható esetenként oly körülmények közt, hogy az illető lelkész azért marad hivatalos állásában.

Mindez nyilvánvalóan arra mutat, hogy a czél az 1848 iki elv megkerülése volt és hogy a segély csak biztosított önkormányzati jogunk egy részének elvonásával történjék. Ezzel meg van adva a lehetőség, hogy az államhatalom lenyúlhasson az egyházi tisztviselőik s oda érhessen állampolitikai befolyással az egyesek zsebéig. S e lehetőségben nagy veszedelem rejlik, nemcsak egyházunkra, mert nem lehet tudni, hogy az államhatalom letéteményesei és kezelői, tekintve a magyar állam különleges közjogi helyzetét is, milyen irányban fognak működni a szabadelvű felfogás szempontjából.

Ha nem akarjuk, hogy a protestantizmus súlya mindinkább csökkenjen, kötelességünk az alapelvekben egyetérteni, s ha mi az állampenntartáshoz intézményekkel járulunk és áldozattal erőfeszítéssel, sok egyházközségünkben nagy teher hordozásával templomokat és iskolákat tartunk és intézményeinket fejleszteni akarjuk ezen czél csak úgy érhetjük el, ha az 1848. évi XX. t. czikket fogadva el alapul, kívánjuk annak megvalósítását.

Hiszen ha a való életben széjjel nézünk, látjuk, hogy mily nagy a különbség a mi egyházunk és azon egyház között, mely tagjait adóval nem terheli. Ebben a helyzetben egyházunkat csak a hit és erkölcsi elvekhez való tántoríthatatlan ragaszkodás tartja fönn a hivek buzgó tömegében, de itt-ott a terhek nyomasztó voltát szörnyen igazoló jelenségek mutatkoznak, midőn egy-egy szegény roskadozó azon nyilatkozattal lép ki egyházunkból, hogy a teher nem bírása miatt kénytelen azt tenni, de lelkében marad egyházunk hive. A helyzetből való kibontakozásra és egészséges, erőteljes fejlődésre egyedüli mód az-amit az 1848 iki törvény biztosít.

Mélyen tisztelt egyházmegyei közgyűlés! Az utolsó, a hatodik évi közgyűlést tartjuk mostani alakulásunkban s mert nagyfontosságú javaslatok kerülnek tanácskozás alá, melyek a jövőre kihatással birnak, felhivom szives figyelmöket, hogy a törvényesség és igazság értelmében méltóztasanak határozni, hogy megállapodásaink egyházunk és intézményeink javára szolgáljanak.

A mára törvényszerűen egybehívott egyházmegyei rendes közgyűlést ezennel megnyitottnak nyilvánítom.

Evang. középiskoláink és felsőbb iskoláink értesítői.

(Folytatás.)

P o z s o n y.

Az értesítő elején Holch Ottó főpraefectus 49 oldalon igen szépen ismerteti a jövő iskolai év elején megnyíló lyceumi internátus keletkezésének történetét: szóval és tervrajzban bemutatja az internátus épületét s megismertet annak szervezésével. Az internátusban lakó tanulók feletti felügyeletet a főpraefectus és subpraefectus gyakorolják, a kik mellé a tanártestület a VIII. és VII. osztálybeliek közül seniöröket nevez ki, a kik a praefectusoknak a rend és fegyelmetartásban segítségükre vannak. A főpraefectus az internátusban a családfő tisztét viseli; levelez a szülőkkel, beírja a tanulókat az internátus anyakönyvébe, átveszi a tanulók pénzét s arról elszámol, ellenőrzi a tanulókat, hogy iskola kötelességeiknek megfeleljenek, a bennlakókkal szemben az atyát helyettesíti szükség esetén velük szemben az atyai hatalmat is gyakorolja s felügyel az épület jókarban és tisztántartására — Segédje a subpraefectus a ki neki felelős s utasításai szerint jár el. — Az internátusban 120 tanuló helyezhető el; a fizetendő teljes díj 60 korona, a kedvezményes hely azonban kétszer annyi, mint a teljes fizetéses.

A pozsonyi egyházközség óriási pénzáldozattal létesítette a kétemeletes, diszes palotát. Adja Isten, hogy a befektetett tőke gazdag gyümölcsöt teremjen édes magyar hazánknak s evang. anyaszent-egyházunknak.

Az iskola történetére vonatkozó adatokból a következőket emelem ki:

Az V. osztály a tanulók nagy számára való tekintetből párhuzamosított. A vallás-erkölcsi nevelésre igen nagy súlyt helyezett a tanártestület s a vallástanárnak a tanuló ifjúságnak egész éven át tartott ifjúsági istentiszteletet, illetve az I—IV. osztályú tanulóknak bibliai magyarázatot. Az ifjú-

ság fegyelmi állapota kielégítő volt; eltanácsolás két ízben történt, egy tanuló pedig nemzetiségi üzemek miatt tanárkari megrovásban részesült. Iskolai ünnepek tartattak október 6-án, október 31-én, november 19-én, november 30-án a lyceum jóltevőinek emlékére, december 5-én Vörösmarty születésének 100. évfordulója alkalmával; március 15-én és április 11-én. A természetrajz szaktanára több kisebb kirándulást, Hamvas József tanár pedig egy nagyobb tanulmányi kirándulást rendezett a tanítványokkal Carnuntumba. Az egészségi állapot kedvező volt.

A tanártestület 14 rendes tanárból, rendes tornatanítóból s 11 bejáró tanárból áll. A vizsgálatot tett tanulók száma: 448 nyilvános és 7 magántanuló. Ezek közül evang. 218, ref. 49, r. kath. 81, g. kel. 3, irz. 96. A tanulók magaviseletét s a tanulmányokban tett előmenetelét feltűnítő statisztikai kimutatás nincs felvéve az értesítőbe, mit jövőre pótolni kérek.

A Schimkó féle könyvtárban 7364 mű van 12584 kötetben. A lyceumi nagy könyvtár theologiai részében 4672 mű van 6125 kötetben és 623 füzetben, általános részében pedig 13930 mű 23215 kötetben és füzetben. Az iskolai év folyamán a szaporodás: 173 kötet 26 folyóirat.

Az ifjúsági könyvtár 130 kötettel gyarapodott.

A gyűjtemények és szertárak fejlesztése szakszerűen történt.

Az alumneumban 100, a convictusban 29 lyceumi tanuló nyert ellátást. Az előbbiben az I. félévben 20, a II-ikban 19 ingyen ebédet kapott. E segélyezett tanulók neve nincs az értesítőben feltüntetve.

Ösztöndíjjal 2222 kor. osztatott ki 44 tanuló között, kik mindannyian evang. vallásúak.

Ifjúsági egyesületei közül megemlítendő az önszegélyező egyesület, mely az év folyamán 1517 koronát adott ki tanulóik segélyezésére (vagyon 19722 kor. 42 fill.) az ifjúsági önképzőkör; az ifjúsági gyámegyesület, mely akként bővítette alapszabályait, hogy az egyesület ezentúl a tanárok s esetleg a tanulók közreműködésével a vallás és egyháztörténelmi teréről vett felolvasásokat is rendez, ezért neve ezentúl „Bél Mátyás egyesület” lesz, az egyesület 200 koronát osztott ki.

A Vörösmarty szoborra 212 kor., a Bethlen szoborra 122 kor. 85 fillért gyűjtött az ifjúság.

A magyar nyelvű dolgozatok között 4 volt válláserkölosi tárgyú.

Érdekes a testi nevelésről szóló fejezetben a felsőbb osztályok tanulóiról összeállított erőmérési táblázat, melyet az érdeklődőknek szives figyelmébe ajánlok.

Érettségi vizsgálatra 39 tanuló bocsátottatott,

kik közül jelesen érett lett 9, jól érett 8, egyszerűen érett 15, két óra visszavetett 6, egy évre 1. A jelentkezők közül 3—3 a tanári és katonai, 7—7 a theologiai és jogi, 4—4 a technikai és művészi, 1 a gazdasági, 8 a hivatalnoki és 1—1 az orvosi és gyógyszerészeti pályára szándékozik lépni.

Rimaszombat.

Az értesítő első lapjain Bóhm János értekezik egészen röviden a latin nyelv tanításának céljáról és eszközeiről, majd azután dr. Veres Samu lendületes emlékbeszéde következik, melyet a reformatio ünnepén tartott Melegen emlékezik meg az értesítő Nagy Ferenczről, a ki éveken át volt az iskola pénztárosa és választmányának tagja.

Az iskola történetére vonatkozó adatok közül a következők érdemesek megemlítésre: A vallás-és közoktatásügyi miniszter tudatta a fenntartó testületekkel, hogy a kért 200,000 kor. építési állanszegély ügyét megindítja s felhívta a testületeket, hogy az említett összeg erejéig felveendő kölcsön ügyében valamely hazai pénzintézettel lépjenek érintkezésbe. A kölcsön beszerzése azonban a pénzügyi viszonyok mostohasága miatt lehetetlenné vált. Így nem tehetett egyebet a kormányzó tanács, minthogy időközben elkészítette a tervet, kijelölte az új iskola helyét s megállapította azon általános és paedagogiai elveket, melyek az építésnél figyelembe lesznek veendőek. Zachar Gusztáv 40 évi működés után nyugalomra tért; Forberger Andor pedig a rajznári állásra helyettesként kineveztetett. A tanulók magaviselete kielégítő, az egészségi állapot azonban a megelőző évihez képest kedvezőtlen volt. 21 súlyos betegségi eset fordult elő, melyek közül 2 halálos kimenetelű volt. A tanártestület két tanulmányi kirándulást rendezett, az egyiket a füleki várhoz és a somoskő-ujfalusi bányákhoz, a másikat a salgótarjáni vasművekhez és üveggyárakhoz. Iskolai ünnepek tartattak október 6-án, október 31-én, március 15-én s június 8-án. Az igazgató-választmány elhatározta, hogy évenként 200 koronát vesz fel állandóan költségvetésébe, segélyül azoknak, kik a külföldi egyetemek szünidei tanfolyamát hallgatni akarják. Igen szép párját ritkító cselekedet az igazgató-tanács részéről s bizonyára megérdemli, hogy a nagyobb nyilvánosság is értesüljön róla.

A főgimnáziumnak a 2 rendes vallástanárral együtt 13 rendes, 1 helyettes tanára, rendes tornatanítója s 6 bejáró óraadója s 374 nyilvános és 17 magán beirt tanulója volt. Hogy ezek közül hány nyilvános és magántanuló tett vizsgálatot, az nincs kimutatva. A statisztikai tabellák összevetéséből az tűnik ki, hogy a nyilvános tanulók közül 361-en, a magántanulók közül pedig

9-en tettek vizsgálatot, holott az osztályzati kimutatás szerint a vizsgálatot tett nyilvános tanulók száma 360, a magántanulóké pedig 10. A vizsgálatot tett tanulók vallás szerinti kimutatása hiányzik; a beírt tanulók következőleg oszlanak meg vallásfelekezet szerint: 85 ev., 142 ref., 86 r. kath., 1 g. kath., 1 g. kel. és 73 izr. Óhajtható volna, hogy a vallás felekezet szerinti kimutatásban csak vizsgálatot tett tanulók vétessenek fel, továbbá, hogy az a) táblázatban a vizsgálatot tett nyilvános és magántanulók száma is kitüntettessék.

A nagy könyvtár az év folyamán a Sárközy-féle könyvtár egy részével, mintegy 1000 kötettel szaporodott. Egyéb szerzeményekről, úgyszintén az ifjúsági könyvtár bővüléséről nem szól az értesítő. A szertárak szintén nem igen fejlesztettek, a minék az az oka, hogy a régi épületben sem a könyvtáraknak, se a szertáraknak nem állnak alkalmas helyiségek rendelkezésükre.

Ifjúsági egyesületei közül az önképzőkör pezsgő életet mutat. Az olvasókör, énekkar, tornakör, vívőkör szépen megfeleltek feladatuknak. Az ifjúsági gyámintézet 95 k. 52 fillért gyűjtött s osztott szét prot. gyülekezetek s jótékony intézmények között.

A tápintézetben 110 tanuló nyert ellátást. Díjelengedésben 21 tanuló részesült összesen 1012 kor. értékben, még pedig 9 ev. 508 kor., 10 ref. 472 kor., 1 r. kath. 32 kor. elengedést nyert.

Ösztöndíjak fejében 1166 k. 80 fillért osztott ki az iskola, még pedig 7 ev. tanulónak 271 k., 18 ref. tan. 779 80 kor., 3 r. kath. tanulónak 116 koronát. — Külső ösztöndíjút 6 tanuló 691 kor. 10 fillért kapott. — Tandij fejében 888 koronát enged el a kormányzó tanács; elengedte pedig 12 tanulónak az egész, 13 tanulónak a féltandiját.

Érettségi vizsgálatra 35 tanuló bocsáttatott, kik közül 4 jelesen, 6 jól, 23 egyszerűen érettnék bizonyult, 2 pedig két óra vissza-utasított. Közülök theol. pályára szándékozik lépni 6, a tanárra 3, jogira 7, technikaira 2, művészire 4, orvosira 1, katonaira 2, vasutira 4, gazdászatra 3, jegyzőire 1.

A végzett tananyagot olvasgatva, feltűnt, hogy a III. és IV. osztály evang. növendékei a ker. egyháztörténetét tanulják, az V. és VI. osztályi ugyanazt. Nem lehetne ezen valahogyan segíteni?

Az írásbeli dolgozatok tételei nincsenek az értesítőben feltüntetve.

Rozsnyó.

Krebcz Ernőnek „közéiskolai német nyelv-tanulásunkról* irt rövidke értekezése után az igazgató ismerteti a rozsnyói főgimnázium-ösztöndíj- és jutalomdíj-alapítványait. Ilyen összesen 19 van;

az alapítványok összege 22101 koronát tesz ki; különös, hogy a 19 alapítvány közül csak 3 olyan van, a mely kizárólag csak evang. vallású növendéknek volna kiosztható; míg 1 csak ref. vallású 1 csak izr. vallású tanulónak adományozható. — Óhajtható volna hogy a rozsnyói igazgató példáját a többi igazgatók is kövessék, hadd ismerkedjék meg közönségünk a középiskoláknál levő ösztöndíjak számaival, nagyságával s rendeltetésével.

Az iskolai év történetére vonatkozó adatok közül a következők érdemelnek megemlítést.

Justh János, Krausz Lajos és Polónyi Károly tanárok nyugalomba vonultak. Érdemeiket az igazgató szépen örökíti meg az értesítő lapjain. Helyükre Krebcz Ernő, Götz István és Adamis Gusztáv szakvizsgázott tanárjelöltek hivattak meg, kik évközben oklevelet szereztek. A rajztanári állásra Schablik Károlyt nevezte ki a cultusminister. — A vallás erkölcsi nevelésre nagy gondot fordított a tanártestület. Az ifjúság rendszeren részt vett az isteniszteleteken, a téli időszakban pedig a valóstanárnál tartott ifjúsági isteniszteletet látogatta. A tanulók egészségi állapota és magaviselete kielégítő volt. Iskolai ünnepek tartottak okt. 4., okt. 31., nov. 19., márcz. 15., ápr. 11., jún. 8 án. Tanulmányi kirándulást többször rendezett a tanártestület a város környékére.

Az iskolának 9 rendes, 3 helyettes tanára, 1 rendes tornatanára s 3 bejáró tanára és 219 nyilvános és 9 magántanulója volt. Megjegyzem hogy az adatok a beírt s nem a vizsgálatot tett tanulókra vonatkoznak; utóbbiak a statisztikai táblázatban nincsenek külön feltüntetve. A vizsgálatot tettek közül volt 111 evang., 29 ref., 11 r. k., 2 g. kel., 55 izr. Magaviseletük szerint jó 185, szabályszerű 22, kev. szabályszerű 1, tanulmányi előmenetelük szerint jeles 11, jó 35, elégséges 123, egy tárgyból elégtelen 14, kettőből elégtelen 9, több tárgyból elégtelen 16.

A tanári könyvtár 2030 kötetből áll s évközben 18 tudományos művel s 20 folyóirattal gyarapodott. Az ifjúsági könyvtára nincs feltüntetve; gyarapodás: 66 mű. A szertárak szakszerűen fejlesztettek.

Az ifjúsági egyesületek; az önképzőkör, zenekör, daloskör, gyorsíró-kör, tornakör élénk tevékenységet fejtettek ki. Évközben alakult meg az ifjúsági gyámintézet mely 94 koronát gyűjtött. Az ifjúság a rozsnyói árvaház részére 42 kor. 91 fillért adakozott.

A convictusban és alumneumban 63 tanuló nyert élelmezést, amabban 120, emebben 80 koronáért, közülök 17 en 384 korona elengedésben részesültek. E tanulók nevét nem közli az értesítő.

Tandij elengedés: 50 tanuló 1152 kor. jótételemben részesült; ösztöndíjak czimén 25 tanuló

közt 740 kor. osztatott ki, kapott pedig 21 ev. tanuló 666 koronát, 2 ref. tanuló 52 koronát, 1 róm. kath. tanuló 4 koronát s 1 izr. tanuló 18 koronát. Jutalom díjat 8, jutalomkönyvet 3 tanuló kapott.

Az írásbeli dolgozatok czimeit nem közli az értesítő.

Érettségi vizsgálatra 23 tanuló jelentkezett, közülök jól érett 6, egyszerűen érett lett 10, két óra visszavetett 3, egy évre 4. Az éretteknek nyilvánítottak közül 2 a theologiai, 3 a tanári, 1 az orvosi, 8 jogi, 1—1 a bányászati és hivatalnokai pályára készül.

(Polyt. köv.)

BELFÖLD.

A pozsonymegyei esperesség július 17-én tartotta évi rendes közgyűlését Pozsonyban. Az esperes évi jelentése sok örvendetes mozzanatot tüntetett fel az egyes egyházak beléletéből főkép a hivek aldozatkésztségéről.

Az esperes jelentéséből értesültünk két hű munkás távozásáról, az egyik Ritter Károly volt somorjai lelkész s az esperességnek 18 éven át vezére-esperese, súlyos baja miatt hivatalától visszavonult, a másik Simko József n.-lenárdi lelkész, a ki negyvennégy évi küzdelmes szolgálatban kifáradva, nyugalomra vágyott. Egy buzgó tanítónkat a szverinsbachi Wolárikot az Úr szólította ki halál által a munkából.

Esperességi papi özvegy árva segélyző egyetünk lassan, de biztosan gyarapszik: évi bevétel 31,927 k. 83 f., kiadása 29,050 k. 79 f., vagyona 90,446 k. 35 f. Az általa nyújtott segély évi 200, 300, 400 és 500, sőt egy kivétel esetében 600 kor., s nehogy e segély az idővel esetleg keletkező új lelkészi, vagy nyugdíjra igényt tartó hitoktatói állások szervezése által csökkenjen, vagy az intézet elvállalt kötelezettségének ez által eleget tenni képes ne legyen, határozatot, hogy minden új lelkészi állomás után 1000 k. fizetessék a segélyegyleti pénztárába.

Most beheluppantunk a szabályrendeletek özönébe, a melyből akként eviczeltünk ki, hogy mindjárt a széliről visszatértünk, s pld. az iskolai bizottságokról szólót, mint teljesen feleslegeset egyszerűen félre tettük.

Az esperességi tanító-egyesület ügye is részpartot ért, két évi huza vona után, mely a miniszterium és az egyesület között az alapszabályok körül folyt, — végül az alapszabályok meg lettek erősítve. A decanalis jelentések szerint a tanügy az egész esperességben jó lábbon áll. A kerületi tanító-képezde ügyében a jó kívánságnál egyebet nem tehettünk, mégis nagy öröme adott alkal-

mat azon körülmény, hogy nagyfjöltevőnk Csömös Miklós e czélra egy nagyobb összeget szánt. A supplicatio ügyében az esperesség megmarad álláspontja mellett, mint a mely a kerület határozatával nem ellenkezik. Közös belmissiói együletet, de sőt semmiféle missiói együletet nem kívánunk, mert hisz az egyház maga nem egyéb missiói együletnél.

Hogy egy kis zivatar is legyen az egy csöpp vízben, arról is volt gondoskodva, a különben tikasztó melegben. Indító oka volt az oly külön nyelvű egyházak elnevezése, melyek egy helyen léteznek pl. Bazin, Modor.

Egyes atyafiak nagy hévvel küzdöttek állítólag egyházuk nevében a régi elnevezés mellett (német, tót) s aztán kisült, hogy hát az egyes egyházak elállnak a nyelv szerint való elnevezéstől, csak adassék meg nekik a jog, hogy magát elsőnek nevezhesse. Az esperességi gyűlés pedig tényleges földrajzi viszonyoknak leginkább megfelelő elnevezéseket hozott ajánlatba.

Megfontolás alá volt veendő a kerületi leányiskola költségeinek fedezése. Forrásaink ki vannak merítve, czélszerű lenne a sok költséggel tartani szokott kerületi és egyetemes gyűlés költségeit redukálni s ekkép megtakarításokat eszközölni: vagy a gyűlések nagyobb időközönként való tartása (3 év) vagy kevesebb követnek pénzen (t. i. a kerület pénzén) való kiküldése által. Hogy pedig valaki többféle czímen vehessen fel diurnumot, az határozottan megszüntetendő. Két indítvány a közgyűlés tetszésével találkozott; egyik, hogy az esperesség gyűléseit saját területén tartsa, — a másik, hogy az egyetemes egyház tudomására hozza a miniszteriumnak sajnálatát a felett, hogy a Ludoviceumi zászlószentelésének ünnepegyéről a prot. egyházakat „kifelejtették.”

A gyámintézeti gyűjtés többet tett a mult évinél. Ebből 50—50 koronával segélyeztettek: D. Szerdahely, Taksony, P.-Födemes, Gránád és Szered.

Azzal az édes tudattal távozhattunk, hogy nem töltöttük a drága időt hiába.

A nógrádi egyházmegye július 9. és 10. napjain Losonczon tartotta évi rendes közgyűlését. A lelkészek majdnem teljes számmal jelentek meg, a világi urak azonban — talán az aratás miatt — a szokottnál kevesebben voltak.

Beniczky Árpád felügyelő megnyitó beszéde nagy teszésre talált. Azt fejtegette, hogy a mai viszonyok közt az egyház érdekében állana, ha az illetők felújítanák a régi jó szokást, hogy t. i. a lelkész és a protestáns családok közt bizalmas, benső viszony álljon fenn. Wladár Miksa főesperes igen terjedelmes jelentésben számolt be azon intézkedések végrehajtásáról, a melyeket a tavalyi és tavaly előtti canonica visitatio tett.

A segélykérvények száma, úgy az egyházaké mint a lelkészeké, évről-évre rohamosan nő. Ezek tárgyalásánál elfogatta a gyűlés Mihalovics Soma béri lelkész indítványát, hogy a kerület úján kerestessék meg az egyetem a köz-alap segélynek cél-arányos megosztása, főleg az egyházak, missiói helyek és idegen intézetbeli vallás-oktatásnak a mostaninál hathatósabb segélyezése iránt.

A Paloita kérelmét, hogy az egyházmegyéből, Nagy-Kürtös egyházközségtől el — és a nagyhonti esperességhez tartozó K. Paloitához csatlakozzék, nem találta indokoltnak s elvetette a gyűlés.

A selmeczbányai tanítóképezde fenntartása érdekében ép úgy, mint a modori leányiskola segélyezését illetőleg igen szerény és tartózkodó ajánlatok érkeztek be a teherviselés szél-ső határáig jutott egyházközségektől. Az előbbi tárgyában a hozzájárulási kulcs megállapítására javaslat készítő bizottság küldetett ki; az utóbbi „további buzgó pártolásra” ajánlatot.

Megkeresi az egyházmegye a vármegyét, annak a nálunk sajnos nagyon általános szokásnak megszüntetése végett, hogy t. i. a községek házainál istenisztelet idején hivatalos ülések tartat-hassanak s a jegyzők ügyes-bajos feleket fogad-hassanak. Arra való tekintettel pedig, hogy az augusztus 20 án tiszta evang. községben vég-zett mezei munkáért hiveink több helyen hatósá-gilag büntetve lettek, az egyetemes gyűléstől kér és vár az egyházmegye utasítást az iránt, hogy tulajdonképpen mily mérvben tartozunk mi a „Szt. István” ünnepet respectálni s mit tegyünk, ha hive-ink e részben zaklattatnak?

A lelkészek tanuló fiait segítő egyesületet pártfogolja az egyházmegye. Belép alapító tagul a lelkészektől pedig a belépést, a világiaktól a támogatást elvárja, reményli. Ép így pártolja Majba vállalatát s reméli, hogy valamennyi egyházunk csatlakozik az evang. tankönyv kiadó vállalkozáshoz.

Az 1848: XX. t. cz. végrehajtását kívánja s e végből felír a kerülethez és az egyetemhez.

Nevezetes határozatot hozott az alesperesi állásra nézve. Eddig a legrégebb idő óta az alesperes a fél esperességet majdnem fősperesi hatalommal kormányozta. Most ez megszűnik s vezetni fogja az egész tanügyet, esetleg a gyám-intézetnek is elnöke lesz, e mellett helyettesíti a fősperest ha kell.

F. Esztergály anyásítását elhatározta a közgyűlés. Így ha a kerület, a mi kétségtelen-megerősíti e határozatot, Nógrád ezután 47 anya-egyházközséget fog számlálni.

A Reischl-féle vitás ügyben az egyházmegye meghajlik az egyetemes gyűlés határozata előtt s kívánja hogy a dunáninneni kerület a vá-

lasztott bíróságba saját bírait válassza és nevezze meg.

A tanügyi előadói jelentés terjedelmesen s elég kedvezően ismerteti az egyházmegye iskolái-nak állapotát. Új esperességi népiskolai tanterv van készülöben. A körlelkészlet részére szolgáló részletes utasítás kidolgozására a szirákköri kör-lelkész kéretett fel. Különös érdeklődést keltett a szécsény kovácsi vallásoktatás kérdése, mely csak közsegélylyel oldható meg helyesen.

A gyámintézet ez idei gyűjtése gyarapodást mutat; de másrészt a segélykérő egyházak is megszaporodtak.

A nyiregyházi ev. egyház képviselőtes-tülete f. é. augusztus 11-én tartotta közgyűlését, Májerszky Béla egyházfelügyelő és Paulik János lelkész elnöklete alatt. Ezen a gyűlésen — Fest László másodfelügyelő, Paulik lelkész és dr. Mesko László egyh. ügyész s orsz. képviselő hozzászólásai után — elvetették azt a javaslatot, a melyet Radvány István tiszakerületi gyámintézeti elnök beterjesztett volt az egyházak-hoz, egy létesítendő gyámintézeti szövetkezet tár-gyában; elvetették egyrészt azért, mivel a képviselő nem szívesen látja azt, ha egyházi testület pénzspekulációkba bocsátkozik, másrészt meg azért, mivel beható bírálat után látta, hogy a terv-javaslat semmi reményt sem nyújt arra nézve, hogy az általa kitűzött cél eléréssék. — Elhatá-rozta továbbá a képviselőtestület, hogy — a mennyiben elemi iskolái zsúfolva vannak — a mostani után következő (1902—3) tanév elejétől kezdve a városban két osztálylyal, a tanyán egy új iskolával szaporítja iskoláit s azért három új rendes tanítói állást szervez, minek foganatosítá-sával az építészeti bizottságot, illetve az iskolaszé-ket bizza meg — Szóba hozatván a Luther-tár-saságnak azon magánúton való kijelentése, mely szerint ez évi vándorgyűlését Nyiregyháznál sze-retné megtartani: Paulik lelkésznek a Társaság nemes intenióit ismertető bevezetése, Májerszky egyházfelügyelőnek s dr. Mesko Lászlónak meleg hangú hozzászólásai után a képviselőtestület egy-hangúlag s a legnagyobb örömmel üdvözölte a Luther társaság ezen szándékát s még a gyűlés-ből szívélyes meghívást intézett a Társaság elnö-kéhez, felajánlván egyúttal az ide érkező vendé-geknek a legszeretetteljesebb ellátást.

A lőcsei ág h. ev. egyházközség év-könyve arról értesít, hogy a Herrmann G. féle kórházat felavatták, diakonissákat alkalmaztak. A gyülekezet 1033 lélekből áll, ezek között 122 tiszta evang., 106 vegyes házaspár, 25 özvegy férfi, 101 özvegy nő. Száz évvel ezelőtt még 2300 lélekből állt a gyülekezet! Árvákra kiadott a gyű-lekezett 366 k., szegények gyámolítására 766 k., a női G. A.-egyletnek 254 tagja van, a leánygye-let 28, a vasárnapi iskolát 40—50 gyermek láto-

gatta, s ifjúsági egyesület is alakult. Az egyházvagyona 785.199 k., nyugdíjalap 39.138 k., szegényalap 10.673 k., Herrmann Gusztáv árvaházalap 212.063 k., Herrmann Gusztáv-örvházalap 229.805 k., Gusztáv-Adolf nőegylet alap 12.581 k.

Az egyenlőség csúfjára a Ludovica Akadémia vasárnapi ünnepén, mikor tisztelgés avatták az intézet végzett növendékeit, r. kath. istenítisztelettel kezdődött az ünnep az intézet kápolnájában, a r. kath. honvédelplébános tartott alkalmi beszédet. Kérdés: van-e az intézetnek más felekezetűek számára is kápolnája, s felváltva tart-e majd más vallású honvédelplébános is alkalmi beszédet?

Júniusban a házasságkötések alkalmával a gyermekek vallására nézve az ág. h. ev. egyház javára 24, kárára 53 esetben kötöttek egyezséget; a ref. egyház vesztesége ezen a réven 40.

Felhívás és kérelem. Az „Evang“ tankönyvvállalat megkezdte f. é. szeptember havában működését. Azon úszteletteljes kérelemmel fordulok a nagytiszteletű lelkészre és igentisztelt tanítókarhoz, szíveskedjék e szép intézmény létesítésében támogatni és becses rendelkezéseikkel felvirágoztatásán közreműködni. Nem kérünk senkitől semmi áldozatot, csak egy kis jó akaratot. Mindegyikünk pedig büszkeséggel fog majd tekinteni egy elsőrangú evang. intézményre, mely hivatva lesz világozást terjeszteni és a nyomort enyhíteni. Kiváló tisztelettel

M a j b a V i l m o s, ev. lelkész, f. v. vallás tanár.

Özvegy Gluck Károlyné Langheinrick Rozina, a domonyi egyház felügyelőjének anyja, súlyos betegségéből való felgyógyulásakor 500 k. alapítványt tett, annak kamatai 50—60 évig a tőkéhez csatolandók s akkor a domonyi templom megújítására fordítandók.

A lelkészek tanuló fiait segélyező egyesületbe újabban tagokul jelentkeztek:

74. Berta Dávid lébenyi lelkész	rendes
75. Hajts Bálint orosházi segédlelkész	rendes
76. Csernák Kálmán tótkomlói lelkész	alapító
77. Scholtz Gyula szarvasi lelkész	alapító
78. A békési ág. hitv. evang. egyházmegye alapító 400 kor. alapítvánnyal.*)	

A budavári Mátyás-templomban a „hivatalos főistenítiszteleten“ jelen voltak ezek a protestánsok is: Darányi Ignác, Cseh Ervin, Zsilinszky Mihály, Láng Lajos stb. Tehát „hivatalos főistenítisztelet,“ kinek akaratából s hogy illik ez össze az 1848-i teljes egyenlőséggel és viszonyossággal? A prótestáns előkelők részvétele bizonyosan nagyban hozzájárul ahhoz, hogy hivatalos szinben tűnik fel a r. kath.

*) Kérem a lelkésztársakat, szíveskedjenek a többi egyházmegyénél is indítványozni, hogy az egyházmegye mint testület, lépjen be egyesületünkbe alapító tagnak! Remélem, hogy az indítványt nem fogják visszautasítani.

istenítisztelet! Úgy látszik, hogy gyűléseinken kell már szóvátenni azt a hivatalos misézést!

Csorvás díszes temelomot épített, hiveinek nagy áldozatkészségével; f. hó 25-én szentelte föl azt Sárkány Sándor püspök, kit megérkezésekor díszes lovas csapat kísért az új lelkészlakhoz. Beszéde mindenkit mélyen megrázt. Az ünnepi beszédet Okályi Adolf bánfalvi lelkész tartotta. Az ünnepély után hatóságok tisztelgését fogadta a püspök. A közebeden lelkes felkészültek fejezték ki az örömet a templom fölépítése és a gyöngéltetése daczára is ideutazott püspök személyes jelenléte fölött. Este jól sikerült hangverseny és táncmulatság rekesztette be az ünnepélyt.

Az ev. ref. középiskolák tanárai országos egyesületté szervezkedtek a karczagi gyűlésen. Bizony nagyon kívánatos és szükséges volna, hogy az ág. hitv. ev. középiskolák tanárai is testületté szervezkedjenek; tárgy, a mit meg kellene beszélniök, volna elég! A lelkészek egyházmegyei, kerületi, egyetemes értekezleten, a tanítók, hitoktatók, teológiai tanárok, kisebb nagyobb körű gyűléseken tanácskoznak hivatásos ügyeik kérdéseiről, csak a tanárok nem mozdulnak. Oly fontos hitfelekezeti érdek van pedig rájuk bízva, hogy az egyház méltán elvárhatná tőlük a fokozott és tervszerű egyöntetű működést, hitfelekezeti érdekből is. Hiszen csak van oka és célja annak, hogy roppant áldozatokkal felekezeti középiskolákat tart fenn egyházunk!

Lapunk 427. lapján tévedésből van Hofbauer Pálné, ki 200 kor ajánlott fel a kőszegi leánynevelő intézet számára, özvegynek nevezve, midőn e tévedésért bocsánatot kérek, kívánom is neki, hogy soká ne legyen özvegy!

Sopronban a minap elhunyt Eckel Agost soproni magánzó végrendeletében közel 200.000 koronát érő vagyonát a soproni evangélikus testvéregyletnek hagyta betegek és szinylődők házának létesítésére. Eckel már életében is tekintélyes alapítványt juttatott a soproni evangélikus egyháznak.

KÜLFÖLD.

Németország 22 tudományegyetemén a folyó nyári félévben 2606 külföldi hallgató tanult. Nemzetiségüket tekintve első helyen állanak az oroszok (717.) azután következnek az osztrák-magyarok (507.) a svájczok (256.) az angolok (157.) a bolgárok (68.) a németalföldiek (50.) a francziák (47.) a görögök (46.) az olaszok és szerbek (44.) a románok (37.) a törökök (35.) a svédek és norvégok (26.) a belgák (22.) a dánok (8.) a spanyolok (5) s a montenegróiak és portugálok (2.) A létszámból 2114 Európából, s 492 külföldi hall-

gató más világrészből való. Utóbbiak közül 323 hallgató Amerika egyesült államaiból, 154 Ázsiából s különösen Japánból, 12 Afrikából s 3 Ausztráliából való. E számadatok is igazolják, hogy Németország egyetemén trónol a tudomány, s azok a külföldiek részéről maig is a leglátogatottabbak. Nekünk magyaroknak is jobban kellene szorgalmaznunk a német egyetemeken való tanulmányozást.

Az amerikai egyesült államoknak 16 jelentékenyebb tudományegyetemük van. Ez egyetemeken a hallgatók száma nagyon különböző. Harvard egyetemének 1900. nov. 1-én volt 5720. Legkevesebb hallgatója (629) volt a Hopkin J.-féle egyetemnek. A 16 főiskola közül 6 magánosok által alapított, s a többinek is van jelentékeny adománya és hagyománya.

A német protestáns egyelet szept. 3—5. napjain tartja Kaiserslautern városában ez idei nagygyűlését. A főelőadást Ziegler strassburgi tanár és ismert nevű ethikai író tartja „a modern élet követelményeiről a lelkésszel szemben” címmel. A további előadások czimel: „A protestáns egyelet viszonya a többi liberális prot. egyeletekhez,” „A vallástánítás a népiskolában” s „A vallástánítás a felsőbb iskolákban.” Utóbbiról Mehlhorn lipcsei lelkész, s a protestáns egyelet egyik legelőkelőbb tagja fog értekezni. A német protestáns egyelet tudvalevőleg a liberális német protestantizmus alkotása, a melynek élén egykoron Bluntschli, a nagy német jogász és államférfi állott. A merev dogmatizmussal és szűkebb felekezésséggel szemben liberális irányú haladása alapján sok tekintetben jogosult, bár ma már jelentőségét veszítette. Mai alakjában pozitívabb irányú a korábbi évekkel szemben. Nagy része van a mai theol. irányok és egyházi párt árnyalatok egymáshoz való közeledésében s a művelt protestánsok tömörülésében. Nálunk a prot. theol. irodalom terén vannak érdemei.

A bajor Gusztáv-Adolf egyesület rendes közgyűlésén. Rittelmeyer „Az ev. jellemek jelentőségéről” tartott előadást „a jelenkori krízisek között.” Azt hangsúlyozta, hogy jellemes munkásokra, német nőkre és hithű hivatalnokokra van szüksége a mai Németországnak. Hősiességet 3 irányban is kíván a jelenkor, és pedig erőt és nyugalmat a hit szabadságában, komolyságot és szeretetet a szociálpolitikában, és szabadságot és szilárdságot a tudományos haladás világában. Az ultramontán Bajorországban igen nagy szükség van a Gusztáv-Adolf egyeletre, s nagy missiója van a papizmus mozgolódásaival szemben. Az ismeretes, hogy a protestantizmusnak igen nehéz a jelenlegi helyzete Bajorországban a pápás propaganda erőlködéseivel szemben.

Holtmann O. giesseni tanár „Jézus életét” adta ki Mohr akad. könyvkiadó vállalatában

Tübingában. Eddigi tudományos munkálatai eredményének mondja a művet, a melynek megírásához a Jézus messiási hite, az emberfia fogalma, Jézus élete s személyes sajátságai feletti tudományos vizsgálódások indították. A megváltó életének legfőbb forrását Márk evangéliomában látja, és számos vallástörténeti és valláspszichológiai vonatkozásaival tűnik ki. Főleg Jézus üdvösüdjének megítélésében eredeti felfogás jellemzi a művet, mely szélesebb tudományos körökben is méltán feltűnést kellett.

Kirn lipcsei theol. tanár s Luthardt nagyhirű tanszékének méltó örököse kézirat gyanánt kiadta „A theol. ethika alapvonalai” cz. művét. A mű I. fele az elvek tanát tárgyalja s Herrmann merev álláspontjával szemben az eudimonizmus jogosultságát vitatja az ethikában. A legideálisabb heroizmus is feltételezi azt, hogy a jónak cselekvősege egyúttal fejlesztője az egyéni s a társas jólétnek s ezzel a valódi erkölcsiségnek. A ker. morális elvnek tökéletessége abban nyilvánul, hogy „magába fölveszi a vallásos hitet, jelentőséget tulajdonít a jogosult eudamonizmusnak és sem túl nem becsüli, sem pedig le nem szállítja a földi élet értékét.” A különös rész 3-a a szociális kérdéssel is foglalkozik.

Ritschl moráltheológiája óta élénk tudományos megvitatás tárgya Jézus halálának jelentősége. Holtmann művének (Mohr Tübingában) is az a tárgya. Saját kijelentéseiből indul ki a synoptikus evangéliomok alapján. Szerző az eddigi túlnyomóan dogmatikus és egyoldalúan új szövetségi tárgyú fejtegetéseket Jézus saját szavaival egészíti ki, s kimutatja, hogy Jézus halála nem szolgálhat alapul a kiengesztelés valamelyes elméletéhez. Jézusnál a hangsúly csak azon van, hogy az ő halála nem szerencsétlenség jelent, hanem üdvöt sokak részére. Ezzel az tán szerzőnk szerint mélyebb betekintés nyílik „Jézus kristálytisza egyszerűségébe és nagyságába.” Mi a Jézus halála feletti modern tudományos theol. vitát a Jülicher-Grate fele vitához hasonlítjuk az úrvacsora szereztetési igéinek jelentőségéről. E tanulmányokkal a Mohr féle akad. könyvkiadó vállalat Tübingában már sok jó szolgálatot tett a tudományos theol. irodalomnak.

A stuttgarti ev. egyesület 71 évi gyűlését tartotta. A ker. iratok terjesztése a nép és a katonaság körében képezi egyik legfontosabb belmissiói feladatát. 2800 katonai kalendáriumot osztott ki a kínai és honi német harczosok között. A „Weihnachtsbote” s a „Neujahrswunsch” 10 ezer példányban jelent meg, míg König daloskönyvét 1600 példányban osztrák egyházközségeknek adományozta. Az iratok terjesztését 7 missiói munkás eszközli. Városi belmissionáriusok különböző helyeken bibliamagyarásokat rendeznek. Az egyházközségi tanács az egyesületet s

annak városi belmissióját 6000 márkával segítette. Stuttgart mellett a városi missió az egyesület költségén Cannstatt, Esslingen és Heilbronnban is működik. A 2 egyesületi lelkész a városi fogházakban végzi a lelki szolgálatot. A belmissiónak a múlt évben kiosztás céljából 42,771 márka jutott. Az évi bevétel volt 75,783 márka. Az egyesület fedezendő hiánya még 142,218 márka. Áldásos működése a belmissio összes ágaira terjed ki.

Dr. Szlavik Mátyás.

IRODALOM.

Földrajzi előismeretek. Győr sz. kir. város részletes leírása és Győrvármegye földrajza, a győrmegyei népiskolák III. osztálya számára. Pályadíjat nyert munka. Írták: Benedek Vincze és Gróf Endre győri tanítók. Több ábrával és szemléltető képpel.

Ára kemény kötésben 50 fillér. „Pannónia” irodalmi és nyomdai vállalat kiadása Győrött.

Tartalom szerint a könyv 3 részre oszlik. Az első rész a földrajzi előismeretekről szól. Az iskola és lakóházból kiindulva fokozatosan gyarapítja a tanuló földrajzi ismereteit. Az oldallapok számát nézve soknak látszik az első rész anyaga; de tekintve a szabatos, rövid meghatározásokat, a könnyű gördülékeny nyelvezetet, eloszlatja abbéli aggodalmunkat, mintha a növendékekkel nem lehetne ezen rész anyagát a tantervben előírt idő alatt elsajátíttatni.

A könyv második részét képezi:

Győr sz. kir. város részletes leírása. E részben a szerzők bőven tárgyalják a város beosztását, utcáit, szebb épületeit, lakosságát: nyelv, vallás, foglalkozás és műveltség szempontjából. Szólnak a város igazgatásáról, történetéről s végül a város határáról és környékéről. E résznél a győrvárosi és megyebeli iskolák szempontjából kell hozzászólnunk.

A városi iskolákban könnyen elvégezheti a tanító a bár kissé bő tananyagot, mert a tanulók többé-kevésbé úgy is ismerik szülőföldjüket és annak környékét. Azonban a megyebeli többnyire osztatlan iskolákban nem lehet a tananyagot ily terjedelmesen elővenni, azért a tanító csak a lényegesebb részeket veheti a tanítás alapjául.

A harmadik rész Győrvármegye leírását foglalja magában. Ezen rész foglalkozik a megye leírásaival, hegy és vízrajzával; szól a megye igazgatásáról, történetéről, lakosairól útjairól, terményeiről s végül a megye fekvéséről.

A dolgozat ezen része érdekes tartalmánál fogva a könyv legérdekesebb részét képezi.

Általában véve az a nézetünk, hogy úgy a

tananyag helyes megválasztását és módszeres csoportosítását, mint a gondos, feldolgozást tekintve a munka dicséretet érdemel

Második bővített kiadásban jelent meg Koren Pál b.-csabai lelkész műve: Rövid bibliaismertetés és Jézus hasonlatainak bővebb magyarázata. Tan- és olvasókönyv a közép és polgári iskolák számára. Ára 50 fill.

Értesítés. Azon kedves testvéreket, kik Egyháztörténetemet használni szivesek voltak, értesítem hogy második kiadása elfogyván nem szándékozom azt többé kiadni. Raab Károly.

A reformáció északi vallás, eszméin, tanain Északnak jeges lehellete érzik, ugyan az, a mi az északi népeknek költészetét, képzeletét művészetét, sőt még a nyelvét is jellemzi. Erről a reformációról szól a Nagy Képes Világtörténet 121—122. füzete. A 12 kötetes nagy munka szerkesztője dr. Marczali Henrik, egyetemi tanár. Egy egy kötet ára diszes félbőr-kötésben 16 kor.; füzetenként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján.

RENDELETEK.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1901. évi 45752. sz. körrendelete, az orsz. tanítói nyugdíj- és gyámintézetbe való felvételhez szükséges okmányok másolatainak kiállítása tárgyában.

Valamennyi kir. tanfelügyelőségnek és kir. tanfelügyelő ki-
rendeltségnek.

Gyakran tapasztaltam, hogy az orsz. tanítói nyugdíjintézetbe való felvételhez bemutatott okmányok nem bírnak a feltétlenül szükséges hitelességgel s az egyes tanítók eredeti okmányok avagy hiteles (közjegyző v. kir. bíróság által záradékolt) másolatok helyett a községi előjáróság, a községi bíró vagy közs. jegyző által láttamozott, sőt néha ily láttamozást nélkülöző okmányokat terjesztenek fel hozzám.

Mivel ily módon az okmányok hitelességéhez gyakran kétség férhet, nehogy az ügymenet a folytonos visszaküldés miatt megakasztassék, felhívom a Özimet, hogy ezentúl nemcsak a nyugdíjazáshoz, hanem már a felvételhez is eredeti okmányokat kívánjon be

A mennyiben azonban bármily körülmény az eredeti okmányok bemutatását akadályozná, lehetőleg csak kir. közjegyző vagy kir. bíróság által hitelesített másolatokat fogadjon el.

Oly esetekben pedig, midőn a közjegyzői vagy kir. bírósági székhely távolsága miatt az okmány másolatok törvényszerű hitelesítése nagy nehézségekkébe ütköznék, az egyes okmányok

hitelességét kivételesen az illető iskola hatósága, vagyis az iskolaszék, ill. gondnokság elnöke igazolhatja. Más módon hitelesített okmányok hozám fel nem terjeszthetők és a tanítónak vissza küldendők.

Válasz.

Az „Evang. Egyház és Iskola“ 1901. évi 27. számában — egyházi alkotmányunk 280. §-ának előszavaira való hivatkozással, — azon kérdés lett téve: lehet-e egy, pl. gimnáziumi tanár ugyanazon egyházközségnek rendes pénztárosa, mely őt fizeti? ugyanazon egyházi vagyonnak kezelője, melyből ő maga tanári rendes javadalmasban részesül? A kérdés sokkal mélyrehatóbb, hogy sem azt röviden lehetne megoldani; mert az egyszerű: igen, vagy nem, oly felelet volna, a mely még mindig kételyt okozna. Ezen szempontból felelek a kérdésre, adván feleletemhez némi elmélkedést is; annyit tudniillik, mint a mennyi ezen keretben megfér. — Hogy az a gimnáziumi tanár azon egyházközségnek választott pénztárosa, és eme megbízásában ugyanazon egyházközség vagyonát kezeli, a melynek évi bevételeiből húzza a maga megszabott fizetését is: ebben nincs semmi olyan cselekmény, a mely a hivatkozott §. határozányaiba ütköznék; nincs egyrészt azért, mert a tanár sem nem lelkész, sem nem tanító — a §. betűje szerint; — másrészt pedig azért, mert a pénztáros megválasztása az egyházközségnek belügye lévén, arra csak alkalmas egyént választ esetleg a gimnáziumi tanárok közül, meglehet pedig, hogy azt, a ki egyszersmind felavatott lelkész. Ott ugyanis, a hol a kellően minősített erők közül lehet kiválasztani a legmegbízhatóbb jellemű és a legmegfelelőbb képességű egyént a pénztárosságra: ott bizonyynyal meg van a kellő ellenőrzés és éber felügyelet akkor is, midőn az a pénztáros a saját fizetését veszi kezéihez és vezeti azt a kiadásba a saját, maga által kezelt pénztárnál. Ezen viszonyok pedig biztosítják az ékes rendet, a mi a fő szempont; továbbá a tanár által végzett vagyonkezelésnek szabályszerűségét, a mi ennél fogva kifogás alá nem jöhet. A lelkészre és tanítóra vonatkozó tiltó rendelkezéseit a hivatkozott §-nak nem indokolom: de azért azokat helyeseknek vallom.

Kitérek most a rövid elmélkedésre és itt ki mondom, hogy a szóban levő §. azon kitétele „a lelkésznek és tanítónak egyházközsége vagyonát kezelnie nem szabad,“ nem elég szabatos, nem határozott, mert többféle felfogásra szolgál, és mert a hatalom kezében érzékenyen sebző fegyverré használtatik fel alapos ok nélkül is. A lelkész ugyanis és a tanító — különösen a leány-

egyházközségekben, — nem viselheti egyik sem hivatalát úgy, hogy egyházközsége vagyonának gyarapítását ne munkálná, tehát az egyházközsége vagyonát részben ne kezelné. Ez a helyzet különösen a kisebb egyházközségekben van meg, a hol a lelkész és tanító könnyebben megtalálhatóak, mint a munkában foglalkozó, házától távollevő gondnok vagy pénztáros. Bizonyítékul csak az ajándékozásokot említem fel, a melyek egyházi, vagy iskolai célra, nagyobb részben a lelkész, esetleg a tanító kezeibe adnak át. Tehát az átvétel és a megszabott célra való fordítás által kezeli egyházközsége vagyonát a lelkész, esetleg a tanító, habár csak részben is, a körülmények parancsa következtében. Kérdezem itt: ugyan törvénysértés-e, vagy annak minősíthető-e az ilyen eljárás? A hivatkozott kifejezés félre magyarázhatatlanul így volna helyettesítendő: a lelkész és tanító egyházközségének pénztárosa semmi szin alatt nem lehet. Eme határozott kifejezés mellett nem fordulhatna elő azon eset, a mely már ténynyé lett, hogy a lelkész zaklatásnak, meghurczolatásnak és tetemes anyagi megkárosításnak lett kitéve azért, mert az érdekelték felhívására segédkezett és ezzel az egyházközséget tetemes károsodástól megóvta. Megiratott, hogy mi ő, és hogy mi elevenit? Nekünk a megelevenítőre van égető szükségünk.

ÜZENETEK

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozom

D. G. Méltóztassék bele nyugodni, hogy nyilatkozatát ne adjam ki. Az ügyre föl van hívva a figyelem, a panaszok illetékes helyen, — az apró részletek már nem érdeklik a nagy közönséget. Nem személyekről volt szó, hanem az ügyről; hiszen könnyű lett volna kellemetlenné tenni az ügyet, ha firtattam volna: vajjon megegyezik-e a nekem küldött másolat a jegyzőkönyv eredetijével, hiszen idegen kézzel törlés és toldás fordul elő benne, stb, a mi nagyon furcsa dolog! Az eredményről kérek tudósítást. — **P.** Készséggel kiigazítottam; nem az én hibámból történt. A kegyes jóindulatú megjegyzést melegen köszönöm! — **N. S.** A congrua kései kifizetését most már ne hánytorgassuk, abban a reményben, hogy meg levén állapítva az eljárás módja, ezután rendes időben ki is fizetik. „Alkalomadtán majd elmondja érveit a nyilvánosság előtt,“ ez érdekes és jellemző; a fizetésre vonatkozó tervet idején közöltem, hozzászólást kértem, — a sok érdekelt lelkész — hallgatott; ön most kifakad, de még most is csak elfogja mondani érveit, alkalomadtán! Ez a mi bajunk: mindig csak a kifakadásig buzdulnak neki, annak is mindig elkésve! Nem panaszkodni utólag, hanem megcsinálni a helyes elintézés módját előre: ez volna a hasznos, szükséges. — **B. P.** kívánságára, helyreigazításul, itt közlöm, hogy a brassói egyházmegyében azért mondtak le, a béke kedvéért új választást azért kértek mind, a kik szavazatot nyer-

tek, mert öt egyházközség is föleblezett az előbbi választás ellen. De ezzel méltóztassék megelégedni, s főlb nyilatkozat kiadását nem kívánni. Messziről úgy látszik, hogy éppen az a bajuk ott, hogy nagyon sokat vitalkoznak! Nincs azon áldás!

Pályázat.

A pozsonyi ág. hitv. ev. ker. egyházközség a kezelése alatt levő **Köhler-Schindler Antonia**-féle alapítványból kiosztandó három, egyenként **400 korona** **akadémiai ösztöndíjra** ezennel pályázatot hirdet. — Az alapítványért az örökhagyó végrendelete értelmében pályázhatik minden lelkészjelölt (candidatus verbi dei ministerii,) a ki az egyetemes evang. theol. akadémián, vagy a soproni és emperjesi theol. intézeteken a szakvizsgálatot letette s külföldi evangélikus egyetemre készül tanulmányainak kiegészítése végett; ennél fogva a folyamodványhoz mellékelni kell a szakvizsgálati bizonyítványt, akár eredetiben, akár hiteles másolatban. Mellékelni kell tovább az illetékes intézet igazgatóságától erkölcsi bizonyítványt. Az ösztöndíjat tanárjelöltek is megkaphatják ugyanazon feltétel, t. i. a szakvizsgálati bizonyítvány bemutatása mellett. — A folyamodványokat a Nagyságos és Nagytiszteletű Egyházi Közgyűléshez címelve **f. évi szeptember hó 30-ig** a pozsonyi ev. egyházközség felügyelőjéhez, **Günther M. Vilmos** kir. tanácsoshoz kell küldeni. A folyamodók kötelesek az egyetemre való megérkezésük után beiratkozásukat hiteles okirattal, pl. lezárókönyvmásolattal igazolni s lakásukat pontosan megírni, hogy a folyamodókat kérvényük sorsáról az egyházközség értesíthesse. Az ösztöndíj két egyenlő részletben 1902. január és június végén fizetettik ki, szabályszerű nyugtató megküldése után; a második félévi részlet azonban csak az esetben, ha a jelentkező a második felévre való beiratkozását is hitelesen igazolja.

Kelt Pozsonyban, 1901. augusztus hó 23-án.

Günther M. Vilmos

78. 1—1

kir. tanácsos felügyelő.

A szepes-iglói ág. hitv. evang. egyházközség.

segédlelkészt

keres. Az állás javadalmazása **1200 korona** fizetés, **150 korona** hittandíj, bútorozott lakás és fűtés. Az állás azonnal elfoglalható. Minden közelebbi fevilágosítással szolgál

Dr. Walser Gyula

80. 3—1

ág. hitv. ev. lelkész.

Pályázat.

Történettanári szakmára készülő **kolozsvári egyetemi hallgató** 200=két száz korona jövedelemre lehet szert. **Theológus, ha jelentkezik előnyben részesül** Érdeklődők lövebb fevilágosításért **mihamarább** forduljanak **Gratz Mór** kolozsvári evang. főlelkészhez. 79. 1—1

A zólyomi evang. egyháznál szervezett

segédlelkész-hitoktatói

állásra pályázat hirdettetik. **Javadalom: 1200** kor és lakás **Kötelességek:** hitoktatás heti 8 órában s az egyházi funkcióknak a lelkészszel felváltva való végzése. Az állás **szeptember 5-én** elfoglalandó Kellőleg felszerelt folyamodványok **f. hó 31-ig** alulírott elnökséghez küldendők.

Dr. Huszagh

felügyelő.

Blatniczky

3—3

lelkész.

Pályázat.

A békéscsabai államlag segélyezett ág. h. ev. Rudolf-főgymnáziumban egy

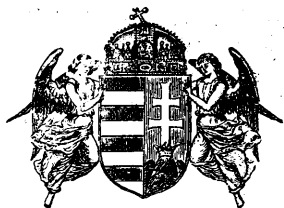
latin-görög

nyelvi tanszék megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettetik. — A rendes tanár törzsfizetése **2400 korona**, lakáspénze **480 korona**; részesül öt izben 200—200 korona ötödéves korpótlékban. A törzsfizetés idővel 2800, — illetőleg 3200 koronára emelkedik. Ezekben a magasabb fizetési fokozatokban a lakáspénz 600 korona. — A más intézetekben rendes tanári minőségben eltöltött évek a korpótlékokban beszámíttatnak. — Nyugdíjigény az 1894 évi XXVII. törvényczikk értelmében. — Okleveles pályázó hiányában az állás helyettes tanárral töltetik be **1600 korona** évi fizetéssel s **200 korona** lakáspénzzel. — A pályázók, kik csak ág. n. ev., esetleg ev. reform. vallásúak lehetnek, a főgymnáziumot kormányzó bizottsághoz címzett s kellően felszerelt folyamodványaikat, ennek a bizottságnak egyházi elnökéhez (igazgató-lelkész) küldjék be, meg pedig **szeptember hó 6-ig** bezárólag. — A megválasztott tanár állását **azonnal** tartozik elfoglalni s költözködési költségeinek részben való megtérítésére is számíthat.

Békéscsabán, 1901. augusztus hó 17.

76. 2—2 **A főgymn. bizottság elnöksége.**

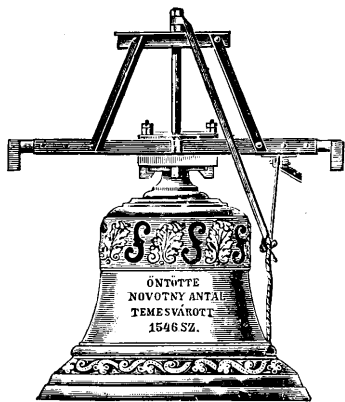

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

← Temesvár—Gyárvaros. →

koronákat, régi harangok harangok raktáron vannak.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú

szabadalmazott átlyukasztott HARANGJAIT,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 408 kgos régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli

ilyenekkel való újraszerezését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgálatnak.

10 52—17

Az 1896. orsz. kiállításon Budapesten milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A Luther-társaság könyvkiadó hivatal Evang. tankönyvvállalati osztályában

a következő tankönyvek kaphatók:

I. Magyar

Dr. Luther Márton kis ká-téja kiadta Majba V.	ára 10 fill.
Koren Pál Luther kiskátéja	„ 50 fill.
„ „ confirm. vezérfonal	„ 1 kor.
Beretzky Sándor: biblia történet	„ 80 fill.
Thomay József: biblia történet	„ 80 fill.
Turcsányi: biblia történet I. rész	„ 60 fill.
„ „ „ II. rész	„ 80 fill.
Thomay József: bibliaismertetés	„ 1 k. 20 f.
Blázy: Evangyeliumi káté	„ 60 fill.

II. Német

Dr. Martin Luthers Kleiner

Lelkészek és tanítók a kiszabott rabattot kapják.

A rendeléseket kérem a következő címre küldeni:

M A J B A V I L M O S

ev. lelkész, fővárosi vallásnár.

Budapest, VII. ker. Rottenbiller-utca 12. szám.

Katechismus herausgegeben

von G. A. Fammler ára 20 fill.

Zweimal 52 biblische Geschichten: Calwi kiadás ára 60 fill.

III. Tót

Maly Katechismus: vyd Bachtát D. ára 20 fill.

Historie Biblické „ 40 fill.

Bolla: Abecedár a priča csitanka „ 40 fill.

Slovensky Slabikár „ 40 fill.

Szeberényi: Wyucovanj confri-mandú ára 60 fill.